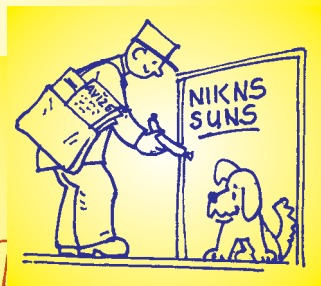
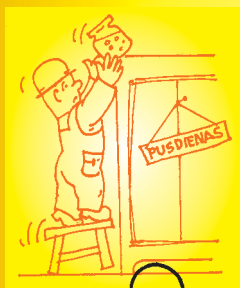

DARBA VIDES IEKŠĒJĀ UZRAUDZĪBA

Skaidrojumi, konsultācijas, padomi

Strādāsim ērtā, drošā un veselīgā vidē!

Darbā aizrit gandrīz trešdaļa no mūsu aktīvā mūža. Tāpēc ļoti svarīga darba vides kvalitāte ir gan tajā konkrētajā vietā, kur mēs strādājam, gan arī tās apkaimē. Un proti, vai ir kādi riska faktori, kas ietekmē (vai var ietekmēt) mūsu drošību un veselību, un, ja ir, tad cik liels ir šo faktoru apdraudējums.

Sakārtotā un veselīgā darba vidē cilvēks strādā daudz ražīgāk, samazinās nelaimes gadījumu un arodsaslimšanu skaits, darba mūžs krietni paildzinās.

Darba devējs ir atbildīgs par darba vidi, atbildīgs par to, lai šīs vides uzraudzība organiski iekļautos uzņēmuma (iestādes vai organizācijas) darbībā.

Taču vēl pārāk daudz ir situāciju, kad darba devējs vai pats darbinieks, ignorējot prasības darba videi, nodara kaitējumu darbinieka veselībai vai pat izraisa nelaimes gadījumu.

Daudzus nelaimes gadījumus iespējams novērst, ja darbinieks tiek laikus informēts un brīdināts par iespējamām sekām.

Viens no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) uzdevumiem ir organizēt pasākumus, kas ļauj novērst vai vismaz ierobežot nelaimes gadījumu skaitu darba vietās. Un šajā jomā būtiska ir informatīvi skaidrojošo materiālu izdošana. Tādu publikāciju sūtība ir iepazīstināt darba devējus un darbiniekus ar valstī spēkā esošo normatīvo aktu pamatprasībām darba aizsardzības jautājumos, virzīt viņu uzmanību uz nepieciešamību novērst veselībai kaitīgos faktorus, kā arī sekmēt labvēlīgu darba apstākļu radīšanu un veicināt traumu skaita samazināšanos uzņēmumos. Citiem vārdiem – mudināt sargāt pašiem sevi, vienam otru un visiem kopā strādāt drošā un veselīgā vidē.

DARBA VIDES IEKŠĒJĀ UZRAUDZĪBA

Skaidrojumi, konsultācijas, padomi

Kāpēc nepieciešama šī brošūra

Šis materiāls ir palīgizdevums, koncentrētu padomu rokasgrāmata – darba devējiem, par darba aizsardzību uzņēmumā atbildīgām personām, nodarbināto darba aizsardzības uzticības personām, darbu vadītājiem un darbu tiešajiem izpildītājiem. Tie ir komentāri un ieteikumi, kas palīdzēs izprast un praktiski izpildīt prasības, ko izvirza Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumi nr.379 “Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”, kas stājās spēkā 2002.gada 1.janvārī vienlaikus ar jauno Darba aizsardzības likumu, kā arī dos iespēju iekšējo uzraudzību radoši pielāgot sava uzņēmuma vai iestādes darbības veidam.

Kas ir darba vides iekšējā uzraudzība

Darba vides iekšējā uzraudzība ir:

- profilaktisku pasākumu kopums, lai izveidotu tādu darba vidi, kurā darbinieks jūtas ērti un droši;
- darba vides pārbaude, tai skaitā riska faktoru noteikšana un riska novērtēšana;
- pasākumu plānošana, izstrāde un ieviešana, lai prognozētu, izslēgtu vai samazinātu darba vides risku jau pašā tā iedīgļi.

Uzraudzība vajadzīga, jo palīdzēs:

- katrā darba vietā laikus atklāt iespējamus riska faktorus, kas var veicināt nelaimes gadījumus un arodaslimšanas;
- sākotnēji un padarīt drošāku darba vidi, kurā darbinieki strādās ar prieku un līdz ar to efektīvāk;
- samazināt darbinieku saslimstību, ko rada neveselīgi darba apstākļi;
- samazināt uzņēmuma izmaksas (darbnespējas lapu apmaksas, darbinieku slimības dēļ radušās dīkstāves vai iekārtu ražīguma samazināšanās, aizstājējam aizvietojojam pamatdarbinieku u.tml.);
- spodrināt uzņēmuma tēlu un līdz ar to pievilcīgumu.

KĀ VEIKT UZRAUDZĪBU

Par darba vides iekšējās uzraudzības atbildību visām likumdošanas prasībām uzņēmumā vai iestādē atbildīgs esat jūs, darba devēji! Tāpēc neignorējiet nevienu no darba vides iekšējās uzraudzības četriem galvenajiem posmiem!

Šie posmi ir:

- 1) uzraudzības plānošana;
- 2) darba vides risku novērtēšana;
- 3) uzraudzības pasākumu īstenošana;
- 4) uzraudzības kontrole un uzlabošana.

1. Uzraudzības plānošana

Darba devēji! Pirms sākat darba vides iekšējās uzraudzības mehānismu izstrādes plānošanu, atcerieties, ka Darba aizsardzības likums prasa, lai katrā uzņēmumā būtu darba aizsardzības speciālists. Vienīgi, ja darbinieku skaits uzņēmumā ir mazāks par pieciem, šo funkciju ir tiesīgs veikt pats darba devējs.

Sadaliet pienākumus tām amatpersonām vai struktūrvienību vadītājiem, kas atbild tieši par darba drošību attiecīgajā struktūrvienībā!

Sekmējiet, lai uzņēmumā būtu darbinieku izvēlētas uzticības personas, kas raudzītos, vai tiek ievērotas darba aizsardzības prasības!

Ieinteresējiet un iesaistiet VISUS darbiniekus darba vides uzraudzībā, tai skaitā plānošanā, uzklusiet viņu viedokļus un ieteikumus!

Sākot darba vides iekšējo uzraudzību, vispirms ir jāveic pašreizējā stāvokļa novērtējums, jāfiksē izejas pozīcijas, salīdzinot esošo situāciju ar normatīvo aktu prasībām.

Kas jāņem vērā plānojot

Darba vides iekšējās uzraudzības **plānošana ir jāveic katru gadu** – tāda ir Ministru kabineta noteikumu nr.379 prasība.

Katru gadu plānošana ir jāveic profilaktiskos nolūkos, jo gada laikā darba vide var mainīties vai var atklāties trūkumi un rasties nepieciešamība darba vides uzraudzības mehānismu uzlabot.

Plāns ir jāsastāda vai jākorģē arī tad, ja mainās darba apstākļi, darba procesi, vai arī iepriekšējie pasākumi nav bijuši pietiekami efektīvi.

Darba vides iekšējās uzraudzības **plāni jādokumentē un jāuzglabā ne mazāk kā 2 gadus!**

Plānā jānosaka:

- mērķi un uzdevumi darbinieku drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai;
- tiem atbilstīgi pasākumi;
- personas, kas būs atbildīgas par darba aizsardzības pasākumu īstenošanu;
- termiņi pasākumu realizēšanai;
- līdzekļi, kas nepieciešami darba vides iekšējai uzraudzībai.

Plānojot jāņem vērā:

- kāds ir sākotnējais darba vides iekšējās uzraudzības stāvoklis;
- kāds ir uzņēmuma vai iestādes darbības veids, darba raksturs un darba apstākļi;
- kādi ir darba vides riska faktori un riska novērtēšanas rezultāti;
- kādi tehniskie un finansu līdzekļi ir uzņēmuma rīcībā;
- kādi ir darbinieku, uzticības personu un darba aizsardzības speciālistu viedokļi;
- kādi ir Valsts darba inspekcijas brīdinājumi, rīkojumi un lēmumi darba aizsardzības jomā jūsu uzņēmumā.

2. Darba vides riska novērtēšana

Kad sastādīts darba vides iekšējās uzraudzības plāns, nākamais solis – darba vides risku novērtēšana.

Novērtējot risku:

– veiciet **katras** darba vietas pārbaudi, nosakot darba vides riska faktorus, kuri rada vai var radīt risku darbinieku drošībai un veselībai (piemēram, caurvējš, troksnis, vibrācija, bīstamas vielas u.c.);

– nosakiet darbiniekus un citas personas, kuru drošība un veselība ir pakļauta konkrētajam darba vides riskam, t.sk. darbiniekus, kuri pakļauti paaugstinātam riskam (piemēram, grūtnieces un sievietes pēcdzemdību periodā). Novērtējiet, cik un kuri cilvēki ir pakļauti riskam konkrētajā darba vietā, vai darba vides risks ietekmē apmeklētājus u.c. personas;

– izvērtējiet darba vides riska apjomu (cik smagas sekas var būt), kā arī to, cik bieži šis risks var reāli izpausties (piemēram, troksnis – vai tas pārsniedz pieļaujamās normas un apdraud darbinieku dzirdi vai tikai nedaudz traucē; vai troksnis ir nepārtraukts, vai tikai īslaicīgs, teiksim, iedarbinot agregātu);

– nosakiet darba aizsardzības pasākumus un to veikšanas kārtību, kas ir nepieciešami, lai novērstu vai mazinātu darba vides risku.

Novērtējiet, cik un kuri cilvēki ir pakļauti riskam konkrētajā darba vietā, vai darba vides risks ietekmē apmeklētājus.

Lai noteiktu riska faktorus savā uzņēmumā un konkrētajās darba vietās, varat izmantot veidlapu, kas ir MK noteikumu nr.379 1.pielikums, kurā uzskaitīti iespējamie darba vides riska faktori, vai sastādīt savu veidlapu, kurā gan jābūt iekļautām

visām minētajos noteikumos un to pielikumā izvirzītajām prasībām.

Uzklusiet darbinieku domas un viedokli!

Darba vides risku uzņēmumā ir tiesīgs novērtēt pats darba devējs vai darba aizsardzības speciālists, bet arī varat to uzticēt kompetentam speciālistam vai kompetentai institūcijai. Turklāt riska novērtēšanā lietderīgi iesaistīt to darbinieku, kurš strādā attiecīgajā darba vietā un to pārzina.

Atcerieties, ka ir ne tikai mehāniski, ķīmiski, vai fiziski riska faktori, kas ir vieglāk nosakāmi, bet arī psiholoģiski un emocionāli riska faktori (stress, monotons darbs u. tml.).

Novērtējiet, cik šie konkrētie riska faktori var būt kaitīgi un bīstami darbinieku drošībai un veselībai, ņemot vērā iespējamās sekas un šī riska faktora realizēšanās varbūtību.

Veicot risku novērtēšanu, jādokumentē visa darba vietu pārbaudēs iegūtā informācija, norādot, kā tiek noteikti riska rezultāti. Ja tiek veikti mērījumi, tad jādokumentē arī mērījumu rezultāti un testēšanas pārskati.

Visi darba vides riska novērtēšanas dokumenti jāuzglabā un pēc Valsts darba inspekcijas pieprasījuma jāuzrāda tai.

Darba vides risku jānovērtē ne retāk kā reizi gadā!

Taču riska novērtēšana jāveic nekavējoties, ja:

- uzņēmums uzsāk citu darbības veidu;
- ievieš jaunas iekārtas, aprīkojumu, izejmateriālus u.tml.;
- būtiski pārkārto darba vietu.

Bridinājums par eksplozīvu vielu vai sprādzienbīstamu telpu.

Pievērsiet īpašu uzmanību darba vietām, kur tiek nodarbinātas grūtnieces un sievietes pēcdzemdību periodā!

Risku veidi, to novēršana vai samazināšana

Fizikālie riski

Darba telpas un darba vietas apkārtne

– Darba telpām jābūt plānotām tā, lai darbinieki pa tām var brīvi pārvietoties.

– Ražošanas telpās darba aprīkojumam (mašīnām, darbgaldiem, drošības ierīcēm) jānodrošina bloķēšana, aizsargapvalki, – lai kustošās, ritošās daļas būtu nosegtas.

– Ražošanas telpās uz grīdas ar dzeltenām līnijām jābūt norādītiem ceļiem, pa kuriem virzās ražošanas transports, jānorāda rokas ratiņu atrašanās vieta un vietas, kur atrodas sagataves, detaļas vai gatavā produkcija.

– Ikvienā uzņēmumā (arī birojos) jābūt izvietotām glābšanas papildizeju (evakuācijas) zīmēm, lai avārijas gadījumā varētu nekavējoties atrast izeju. Jābūt evakuācijas plānam ugunsgrēka vai sprādziena draudu gadījumā, jābūt aizsargķiverēm, aizsargbrillēm un citiem individuālās aizsardzības līdzekļiem.

Bez aizsargapvalka – NEDRĪKST!

Ikvienā uzņēmumā jābūt izvietotām glābšanas papildizeju (evakuācijas) zīmēm, lai avārijas gadījumā varētu nekavējoties atrast izeju.

– Jābūt brīvai pieejai ugunsdzēsības inventāram, logiem – atveramiem, visām telpām – vēdināmām, apgaismojumam – atbilstošam.

– Darba telpās jāievēro tīrība un kārtība. Piemēram, ja darbs saists ar eļļām, tā nedrīkst būt izlieta uz grīdas, jo kāds var paslidēt un nokrist.

Troksnis

– Troksnis uzņēmumā nedrīkst pārsniegt 85 decibelus.

– Ja trokšņa mērījums pārsniedz 80 decibelus, darbinieki jāapgādā ar dzirdes aizsardzības individuālajiem līdzekļiem (austiņām u.c.), iekārtu vadības pultis jānovieto citā telpā, jāpārveido vai jānomaina tehnoloģija.

Vibrācijas

Ja vibrāciju intensitāte pārsniedz noteikto līmeni, ir risks saslimt ar vibrācijas slimību, – īpaši daudz saslimst autovadītāji, traktoristi, kokgājēji mežizstrādē.

Apgaismojums

To nosaka pēc veicamā darba specifikas. Birojos ieteicami 200 līdz 500 luksi.

Starojums (jonizējošs/nejonizējošs)

Apstarojuma risks ir ārstiem – rentgenologiem, kā arī darbiniekiem, kas ir saskarē ar elektromagnētisko lauku, mikroviļņu krāsnīm, dažādiem radariem, lokatoriem; radioaktīvā starojuma, elektromagnētiskā lauka un lāzestarojuma iekārtām un ierīcēm.

Izvērtējiet darba vides riska apjomu! Piemēram, troksnis – vai tas pārsniedz pieļaujamās normas un apdraud darbinieka dzirdi?

Stiepjoties darbiniekam pastāv risks iegūt traumu – šādās vietās jābūt paaugstinājumam vai kāpnēm.

Fiziskie riski

Darba pozas

Darba vieta jāpiemēro darbiniekam. Maza auguma cilvēks nevar strādāt pie augsta darbgalda un otrādi. Stiepjoties darbiniekam pastāv risks sastiept dzīslas vai uznest sev vīrsū pārvietojamo kravu, – šādās vietās jābūt paaugstinājumam vai kāpnēm, uz kurām pakāpties.

Darbs ar smagumiem

Darbinieki jāapgādā ar precīzu informāciju par pārvietojamā smaguma masu, smaguma centra izvietojumu un citiem būtiskiem faktoriem.

Ja nav iespējams izvairīties no smaguma pārvietošanas ar fizisko spēku, jāveic pasākumi, lai novērstu vai līdz minimumam samazinātu risku iegūt traumu (īpaši – muguras traumu): darbinieki jānodrošina ar piemērotām palīgierīcēm (piemēram, ar lāpstu, dakšu, vagoneti, sviru).

Psiholoģiskie un emocionālie riski

Tādi ir stress, garīgs diskomforts. Darba devējam jānodrošina, lai darbinieks neizjustu emocionālo vardarbību.

Darbalaiks

Darbiniekam ir skaidri jāzina, cikos jāsāk darbs, cik ilgi jāstrādā, vai darbs jāveic visu laiku, vai var, teiksim, 15 minūtes atpūsties.

Ja darbalaiks sākas, piemēram, plkst. 5 no rīta, tad darba devējam vēlams nodrošināt darbiniekam iespēju ierasties darba vietā. Ja darbinieks darbu beidz vēlu, darba devējam būtu jānodrošina darbinieka nokļūšana mājās.

Ja darbinieks ir ierplānojis sev pasākumu ārpus darba laika, bet darba devējs pēkšņi pasaka, ka šajā laikā būs jāveic darbs, – arī tas pieder pie psiholoģiskajiem faktoriem, kas cilvēku padara nervozu. Tādos gadījumos darba devējam ar darbinieku vajadzētu savstarpēji vienoties.

Ja veicams nakts darbs, mēnesi iepriekš vajadzētu sastādīt darba grafiku, kad konkrētie darbinieki veiks darbu naktī un kādi pēc tam būs atpūtas nosacījumi.

Ja ir nepārtraukts ražošanas process (24 stundas), jābūt sastādītam darba maiņu grafikam, un ar to darbinieks jāiepazīstina mēnesi iepriekš.

Darba laika grafikā ir jābūt paredzētam atpūtas jeb pusdienlaika ilgumam.

Monotonu darbu veicējiem jāparedz darba rotācija (darba veida maiņa) vai vingrošana darba pārtraukumos.

Darbs izolācijā (vienatnē)

Šādos apstākļos darbiniekam jābūt pieejamām komunikācijas iespējām ar citiem.

Darba devējam ir jāatrisina jautājums, kā šādu darbinieku informēt par notiekošo uzņēmumā.

Jāparedz nelaimes gadījumu risku novēršana darbiniekiem, kuri veic darbu ārpus darba vietas (piemēram, pastniekiem). Darba devējam būtu jānodrošina darbiniekam iespēja operatīvi paziņot par savu atrašanās vietu.

Darbiniekam ir skaidri jāzina, cikos jāsāk darbs un cik ilgi jāstrādā.

Katrai ķīmiskai vielai jābūt anotācijai, ko valsts valodā nodrošina vielas piegādātājs.

Ķīmiskie riski

Katrai ķīmiskai vielai jābūt anotācijai, ko valsts valodā nodrošina vielas piegādātājs. Darba devējam jāievēro visa drošības datu lapās ietvertā informācija, un drošības datu lapām jābūt pieejamām darbiniekiem.

Ja darba vides gaisā ķīmisko vielu un ķīmisko produktu koncentrācija pārsniedz pieļaujamās devas, darbiniekiem ir jāizsniedz atbilstoši individuālie aizsardzības līdzekļi.

Ir jāveic uzraudzība, kā ķīmiskās vielas tiek uzglabātas; kur ķīmiskās vielas atrodas, lai tās

Paradizes ābols – bioloģiskais ierocis!?

varētu identificēt; cik daudz šo vielu atrodas darba vietā; kā tiek marķēta tara, vai nodarbinātais ir iepazīstināts, kā jārikojas, ja ķīmiskā viela nokļūst uz sejas, acīs, elpošanas orgānos vai uz rokām; ir jābūt veiktiem mērījumiem, kāda ir pieļaujamā ķīmisko vielu robežvērtība.

Bioloģiskie riski

Bioloģisko faktoru risks pastāv, veicot darbu, kas saistīts ar baktēriju, vīrusu, sēnīšu, parazītu u.tml. klātbūtni vai to izdalīšanos. Piemēram, medicinā, atkritumu pārstrādē, rauga ražošanā un citās līdzīgās nozarēs.

Traumatisma riski

Riski pastāv, darbojoties ar neaizsargātu (nenožogotu) mašīnu, ierīču rotējošām, kustošām, zem sprieguma esošām un cita rakstura darbigām daļām.

Ir jāuzrauga darba rīku tehniskais stāvoklis, sevišķi risks var rasties, ja darbgaldiem netiek veikts profilaktiskais remonts.

Obligāti pārbaudāms iekšējais transports, tā tehniskais stāvoklis.

Rīkojoties ar būvkonstrukcijām, sagatavēm un materiāliem, risks var būt to krišana no augstuma.

Turiet kārtībā elektroinstalācijas!

Turiet kārtībā elektroinstalācijas!

Saņemot bankā prāvāku naudas summu, nekādā ziņā nevajadzētu pārvietoties kājam un naudu nest rokassomiņā!

Jābūt brīviem evakuācijas ceļiem, nodrošinātai ventilācijai.

Darba vides riska faktoru mērījumus veic Latvijas Nacionālās akreditācijas biroja akreditētas laboratorijas.

Vardarbības riski !

Vardarbības riskiem pakļautas atsevišķu kategoriju darbinieku grupas, kas nodarbojas ar vērtslietām un naudu, – piemēram, kasieri, pārdevēji, pastnieki.

Svarīgi ir veikt atbilstīgus aizsardzības pasākumus.

Naudas izmaksa darba vietā

Ja veic darbības ar skaidriem naudas līdzekļiem, svarīgi ir pārdomāti izvēlēties kases novietošanas vietu. Tai vajadzētu atrasties pēc iespējas centrālā vietā, kur uzturas vairāk cilvēku, lai tādējādi tai tiktu pievērsta arī pārējo darbinieku pastiprināta uzmanība.

Pastiprināta kontrole

Arvien svarīgāka kļūst novērošanas kameru izvietošana.

Drošība ceļā ar naudu

Saņemot bankā prāvāku naudas summu, kasierim līdz darba vietai vēlams nodrošināt divu bruņotu cilvēku apsardzi.

Jāizvērtē, cik lielu summu pārnēsāšanai vajadzīga bruņota apsardze.

Apsardzes speciālisti var ieteikt kasierim mainīt braukšanas maršrutu un laiku. Nekādā ziņā nebūtu vēlams pārvietoties kājām un naudu nest rokassomiņā!

Iespēja rīkoties operatīvi

Kasē vajadzētu būt signalizācijai, vismaz vietējai, – lai, tiklīdz pamanīts aizdomīgs cilvēks, darbiniekam būtu iespēja uzreiz zvanīt un par to paziņot attiecīgajiem dienestiem.

Degvielas uzpildes staciju īpašniekam drošāk būtu noligt apsardzi, it īpaši pastiprināta riska (nakts) laikā.

Vai, kā daži tālredzīgi to izdarījuši, jau pie ieejas piestiprinot plāksni: "Operatoram nav pieejamas seifa atslēgas!"

Pašaizsardzības līdzekļi pastniekiem

Nereti par laupītāju upuriem kļūst arī pastnieki, kas iznēsā pensijas. Tāpēc jau laikus der apsvērt, vai viņiem drošāk būtu pārvietoties divatā vai operatīvai aizsardzībai nodrošināt ar speciāliem paš aizsardzības līdzekļiem (gāzes pistoli vai revolveri, gāzes baloniņiem, elektrošoka ierīci).

Apmācības paš aizsardzībai

Rīcībai ārkārtas situācijās jāapmāca visu iepriekšminēto kategoriju darbinieki, kā arī darbinieki, kas strādā psihoneiroloģiskajā slimnīcā, kur personāls ir pakļauts vardarbības riskiem.

3. Kā īstenot uzraudzības pasākumus

Kad darba vides riski ir novērtēti, darba devējs:

1) pieņem lēmumus, kuros atrunāts, kā tiks novērsti un samazināti darba vides riski uzņēmumā – kādi darba aizsardzības pasākumi tiks veikti un kas to darīs;

2) sadala pienākumus, atbildību un resursus;

- 3) nosaka un veicina sadarbību starp:
- uzņēmuma vadību, struktūrvienību vadību un uzticības personām, darba aizsardzības speciālistiem un nodarbinātajiem;
 - nodarbinātajiem, citu uzņēmumu nodarbinātajiem, kuri veic darbu viņu teritorijā (piemēram, piegādātāji), un apmeklētājiem;
 - nodarbinātajiem, kuriem uzticēta pirmās palīdzības, ugunsgrēka dzēšanas, nodarbināto evakuācijas un citu ārkārtas situācijās nepieciešamo pasākumu veikšana.

Darba devēj! Aterieties arī prasības, kas izvirzītas Ministru kabineta 379.noteikumu 31.punktā!

Tāpēc:

- 1) nosakiet darba vietas, kurās ir darba vides risks un ir nepieciešams veikt darba aizsardzības pasākumus tā novēršanai vai samazināšanai!
- 2) nosakiet darba aizsardzības pasākumus, to veikšanas termiņus un atbildīgos par 1.punktā minētā riska novēršanu vai samazināšanu!
- 3) sastādiēt to profesiju (amatu) un darba vietu sarakstu, kurās nodarbinātā veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgie darba vides faktori!
- 4) sastādiēt to profesiju (amatu) un darba vietu sarakstu, kurās nodarbinātie ir pakļauti īpašam riskam!
- 5) atsevišķi norādiēt 3.un 4.punktā minēto nodarbināto aizsardzībai paredzētos darba aizsardzības pasākumus (arī nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus)!

Darba devēj, aterieties, ka jūs esat atbildīgs par 2.punktā minēto darba aizsardzības pasākumu savlaicīgu izpildi, tāpēc pārbaudiēt to efektivitāti!

INFORMĒJIET!

Darba devējam jāinformē visi darbinieki un uzticības personas par:

- riska faktoriem un konkrētiem riskiem, kas ir uzņēmumā un katrā darba vietā;
- ieguvumu, kas darbiniekiem un uzņēmumam rodas no riska faktoru likvidēšanas un darba vides riska samazināšanas;
- viņu uzdevumiem un pienākumiem darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā (arī par nepieciešamo rīcību ārkārtas situācijā);
- iespējamām sekām, kas var rasties, neievērojot noteikto darba procesu;
- darba vides riska novērtēšanas rezultātiem, uz to pamata izdarītajiem secinājumiem un veiktajiem vai veicamajiem darba aizsardzības pasākumiem.

Darba devēj, jūsu pienākums ir:

- 1) nodrošināt, lai minētā informācija darbiniekam būtu pieejama un saprotama;
- 2) par pastāvošajiem darba vides riska faktoriem un nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem informēt:
 - uzņēmuma telpu nomniekus, kā arī citus darba devējus un viņu nodarbinātos, ja attiecīgajā darba vietā nodarbināti vairāku darba devēju nodarbinātie;
 - uzņēmuma apmeklētājus, klientus un citas personas, kas varētu tikt pakļautas darba vides riskam.

4. Uzraudzības pārbaude un pilnveidošana

Pārbaude ir uzraudzības pēdējais posms.

Pārbaudē jānoskaidro:

- vai ieviestā iekšējās uzraudzības sistēma atbilst Darba aizsardzības likuma un citu normatīvo aktu prasībām;
- vai ir sasniegti plānā izvirzītie mērķi un uzdevumi;
- vai ir novērsti darba vides riski vai vismaz samazināti līdz tādām līmenim, kas neapdraud darbinieku drošību un veselību;
- kādi koreģējumi un pilnveidojumi nepieciešami ieviestajā darba vides iekšējā uzraudzībā.

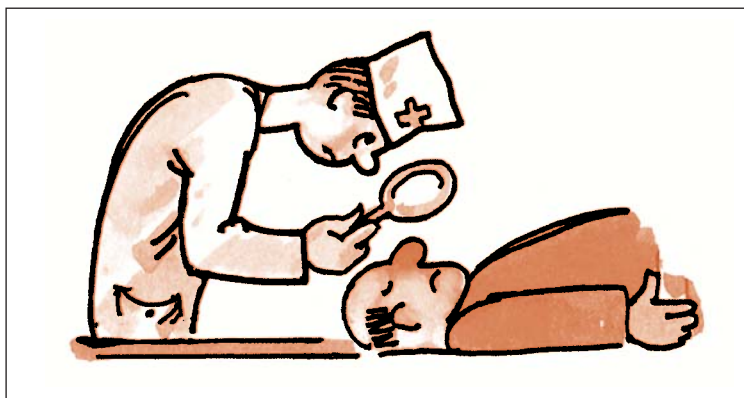
Visus pārbaudes posmus un rezultātus nepieciešams dokumentēt!

Pārbaužu biežumu nosaka pēc nepieciešamības, bet ne retāk kā reizi gadā.

Ja pārbaudi nav veicis pats darba devējs, tad persona, kas veikusi pārbaudi, par iegūtajiem rezultātiem informē darba devēju. Savukārt darba devējam ieteicams informēt darbiniekus par sasniegtajiem mērķiem un uzdevumiem.

Ja noticis nelaimes gadījums darbā ...

2002.gada 9.jūlijā Ministru kabinets izdeva noteikumus nr.293 "Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība", kas stājās spēkā 2002.gada 31.jūlijā.

KĀ RĪKOTIES

Vispirms nelaines gadījuma aculieciniekiem jāizsauc ātrā medicīniskā palīdzība vai jānogādā cietušais ārstniecības iestādē, vai jāsniedz palīdzība darba vietā (atkarībā no smaguma pakāpes) un nekavējoties par notikušo jāinformē darba devējs.

Darba devējam ir jāizvērtē nelaines gadījums.

Vispirms jānoskaidro, vai nav noticis smagais vai letāls nelaines gadījums, kurus jāizmeklē Valsts darba inspekcijai (VDI).

Ja gadījums, saskaņā ar ārsta izziņu, ir viegls (piemēram, iegriezts pirkstā), tad darba devējam vai tā norīkotai personai 3 darbdienu laikā jā sastāda izmeklēšanas komisija, kurā jāiekļauj darba aizsardzības speciālists, nodarbināto uzticības personas (ja tādas ir) un, ja nepieciešams, citi speciālisti.

Nelaines gadījums jāizmeklē 6 darbdienu laikā

Uz izmeklēšanas laiku (ja tas netraucē darba procesu) darba vieta jāatstāj neskarta, – lai varētu konstatēt nelaines gadījuma cēloņus. Ja tas darba procesu traucē, notikuma vietas apstākļi ir jānofotografē, jāuzzīmē shēma, kurā atainota situācija pēc nelaines gadījuma.

Komisijai:

- jāpaņem paskaidrojumus no cietušā un aculieciniekiem;
- jāpieņem lēmums, vai negadījums ir saistīts ar darbu vai nav, jākonstatē tā cēloņi;
- jānoskaidro, vai cietušais ir bijis apmācīts darba aizsardzībā un vai darba vietā veikti visi nepieciešamie pasākumi, lai novērstu riskus attiecīgā darba vietā.

Izmeklējot nelaines gadījumu darbā, **aprakstiet:**

- kad, kur un kā tas notika;
- kādi cēloņi to veicināja vai varēja veicināt;
- kādi pasākumi būtu varējuši aizkavēt šo nelaines gadījumu;
- kādos citos darbos uzņēmumā varētu notikt līdzīgi nelaines gadījumi;
- kādi pasākumi jāveic nekavējoties.

AKTS ir jāreģistrē VDI un to sastāda 4 eksemplāros, no kuriem:

- viens paliek darba devējam (kopā ar visiem izmeklēšanas dokumentiem);
- otrs jāatdod cietušajam;
- trešais jānosūta Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai;
- ceturtais jānosūta Valsts darba inspekcijai.

Ja darba devējs nodarbina **ne vairāk kā 5 darbiniekus**, tad darba devējam vai personai, kas viņu aizvieto, par notikušo visos gadījumos obligāti jāziņo VDI, kurai nelaines gadījums jāizmeklē kopīgi ar darba devēja pilnvarotu personu.

Uzņēmumos, kur ir **vairāk nekā 5 nodarbinātie**, VDI jāizsauc tad, ja nelaines gadījums, saskaņā ar ārsta izziņu, ir **smags** vai **letāls**. Letālā gadījumā noteikti jāizsauc ātrā palīdzība, lai konstatētu nāves faktu, un nekavējoties jāinformē arī policija. Tādā gadījumā VDI amatpersonas pieaicina speciālistus, kas veic speciālo izmeklēšanu.

Ja noslēpta (nepaziņota) nelaimes gadījuma vai arodslimības sekas parādās tikai pēc kāda laika, cietušais ir tiesīgs vērsties (rakstveidā) vispirms pie darba devēja, bet, ja viņš nereaģē, – Valsts darba inspekcijā. Mēneša laikā ir jāveic izmeklēšana, un, ja darbinieka veselības problēmas izrādīsies saistītas ar nelaimes gadījumu darbā, uz viņu attieksies valsts sociālās apdrošināšanas garantijas.

Cietušais komisijas sastādīto aktu var pārsūdzēt, vērsties Valsts darba inspekcijā.

Sociālās garantijas pēc konstatētas arodslimības vai pēc nelaimes gadījuma darbā

Nodarbināto sociālo aizsardzību pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām garantē LR normatīvie akti.

Kas un kā veic nodarbināto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Daļa no darba devēja maksātajām sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām veido darba negadījumu speciālo budžetu, no kura saskaņā ar likumu "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" tiek finansēti apdrošināšanas pakalpojumi. To mērķis ir nodrošināt darbiniekam, kas cietis nelaimes gadījumā darbā vai saslimis ar arodslimību, apdrošināšanas atlīdzību, atviesošanos un darbspēju atgūšanu.

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nodrošina apdrošinātajai personai vai trešajai personai apdrošināšanas atlīdzību arī gadījumos, kad darba devējs likumā noteiktajā kārtībā nav izdarījis paredzētās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Apdrošināšanas atlīdzībā tiek ietvertas naudas izmaksas un pakalpojumu sniegšana apdrošinātajai personai, kā arī naudas izmaksas trešajai personai.

Kādas naudas izmaksas var saņemt apdrošinātā persona

Apdrošinātajai personai paredzētas šādas naudas izmaksas:

- **Slimības pabalsts.** Slimības pabalstu un slimības naudu piešķir 80 procentu apmērā, ņemot par pamatu mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, par pirmajām 14 darbnespējas dienām slimības naudu apdrošinātajai personai izmaksā darba devējs no saviem līdzekļiem. Slimības pabalstu izmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra par periodu, kas nav garāks par 52 kalendāra nedēļām.

- **Atlīdzība par darbspēju zaudējumu.** Atlīdzības apjomu nosaka procentos no apdrošinātās personas mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas, atkarībā no Veselības un darbspēju ekspertizes ārstu valsts komisijas (VDEĀVK) noteiktā darbspēju zaudējuma. Atlīdzība par darbspēju zaudējumu tiek maksāta visu laika periodu, ko VDEĀVK noteikusi attiecīgajam darbspēju zaudējumam.

- **Vienreizēji pabalsti un atlīdzības.** Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra kompensē apdrošinātajai personai papildu izdevumus, kas radušies sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, atlīdzina protezēšanas izdevumus, pavadona apmaksu un ārstniecības iestādes apmeklēšanai paredzētos ceļa izdevumus, tehnisko palīglīdzekļu iegādes un to remonta

A series of horizontal lines for writing, starting from the top right of the icon and extending across the page.

2002